

B. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Door de Raad van Laren is een voorstel vastgesteld om te komen tot een verdere verdieping aan het risicomanagement van de gemeente Laren. De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en het beschikbare weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen. Vanuit de Raad maar ook het College, tevens ook door de accountant aangegeven, leek deze paragraaf in verleden te "optimistisch", met name in de risico's met betrekking tot lasten van het Sociale Domein als ook van de gemeenschappelijk regelingen. In de paragraaf behorende bij begroting 2020 is er een hernieuwde risico-inventarisatie gemaakt en verwerkt.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's;
- Inventarisatie van de risico's;
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie". Deze nota is door het college vastgesteld. In 2019 zal de nota opnieuw vastgesteld gaan worden.

Begrippen

In de nota zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit zijn de middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
Risico's	Een risico is een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.
Weerstandsvermogen	Dit is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen de gemeente kunnen manifesteren
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen danwel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Gekozen is voor een cyclische aanpak bij het risicomanagement. In de nota risicomanagement zijn de volgende fasen beschreven:

Fase	Activiteiten
1. Kaderstelling en strategie	Het vastleggen van de kaders in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen
2. Risico-analyse	Inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Een samenvatting van het resultaat wordt in deze paragraaf weergegeven. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans dat een risico zich voordoet (verdeeld in 5 klassen) en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). De kans vermenigvuldigt met het financiële gevolg

Fase	Activiteiten
	bepaalt de risico-score.
3. Beheersmaatregelen	Om de risico's af te dekken worden beheersmaatregelen gedefinieerd en wordt een risico-eigenaar benoemd. Voor het omgaan met risico's zijn een aantal basisstrategieën: Accepteren, reduceren, elimineren of overdragen/verzekerden
4. Monitoren en toetsen	In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld gebracht en resultaten beoordeeld.
5. Toezicht en toetsen	Risico's worden (mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandvermogen.
6. Continue verbetering	Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomangement:

- De raad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast.
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomangement en de verantwoording daarover.
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomangement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

Ratio weerstandsvermogen

Om het weerstandsvermogen in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit = Ratio weerstandsvermogen

De gemeente streeft er naar om deze ratio boven de 2 te houden. Dat betekent dat de gekwantificeerde risico's minimaal dubbel gedekt worden door het aanwezige weerstandsvermogen.

Inventarisatie van de risico's

Bij de inventarisatie van de risico's zijn 15 risico's geïdentificeerd.

Hieronder worden alle risico's met een geschat financieel effect van € 20.000 of meer genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Het financieel effect is berekend door de kans te vermenigvuldigen met het ingeschatte financiële gevolg.

'KANS'	*	Financieel gevolg	
Klasse	Kwantiteit	Klasse	Geldgevolg
	1	10%	1 € 2.000
	2	30%	2 €20.000
	3	50%	3 € 100.000
	4	70%	4 € 180.000
	5	90%	5 €1.000.000

Hierbij is onderscheid gemaakt in structurele financiële gevolgen en incidentele financiële gevolgen.

Als het nodig is kan van dit model worden afgeweken voor zover en als een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 900.000 overstijgt. Dit wordt separaat bij het benoemde risico aangegeven (zie hiervoor het benoemde risico inzake decentralisaties / Sociaal Domein als ook de Gemeenschappelijke Regelingen / verbonden partijen). Gezien de risico's zoals benoemd, en de te verwachten omvang van deze risico's, ook afgezet tegen de omvang van de Larense reguliere begroting, is het niet waarschijnlijk dat een dergelijk risico zich zal voordoen.

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
Programma 1: Bestuurszaken					
Wachtgeld wethouders	Wethouders tot 65 jaar hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich voor op moment van eventuele ziekte, collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2018-2022	Voorziening wachtgelden. Jaarlijkse actualisatie, is uitgevoerd in 2018.	3 * 4		€ 90.000
Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen excl. de BEL Combinatie	Doordat Laren slechts een beperkt stemrecht heeft, kan zij majeure ontwikkelingen niet tegenhouden. Hierbij is het van belang dat Laren zich sterk blijft profileren in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen door gezamenlijk optreden van de Gooise gemeenten. Waar mogelijk gezamenlijk optreden met andere kleine partijen. Extra aandacht voor relatief nieuwe GR-en en wijzigingen, m.n. qua bijdrage en stemrecht.	2 * 5	€ 300.000	
Programma 3: Openbare orde en veiligheid					
Rampen	Risico dat op grondgebied van Laren zich een ramp voordoet	Verzekeringen en adequate crisisbeheersingsorganisatie, waardoor we gevolgen kunnen beperken.	1 * 5		€ 100.000
Programma 7: Sociaal Domein					
Decentralisatie Jeugdzorg, AWBZ, Regeling onderkant arbeidsmarkt	Door de (on)bekendheid op dit terrein bestaat het risico onvoldoende budget te hebben voor de nieuwe taken van de gemeente. Tekort 2018 bedroeg een bedrag van € 518.733,=.	Van het totaal nieuwe budget, zoals opgenomen in de begroting 2020, wordt een risico gezien van 3 * tekort op budget 2018; zijnde een bedrag van € 1.556.599,=.		€ 518.733	€1.556.559
Open-einde regelingen	Vanuit de economische crisis is in het recente verleden het aantal aanvragen op diverse verstrekkingen toegenomen. Vanuit de verbetering van de economische omstandigheden lijkt een lichte teruggang waar te nemen.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen. Monitoren of het ministerie SZW de regeling voor het eigen risico niet verder gaat wijzigen.	2 * 5	€ 300.000	
Kwijtschelding m.b.t. gemeentelijke	Door de economische crisis is het beroep op kwijtschelding	Goede inschatting aantal kwijtscheldingen.	2 * 3	€ 30.000	

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
belastingen	toegenomen. Dit risico is gelet op de huidige verbeterende economische situatie en lichte afname van de werkloosheid wellicht iets aan het verminderen.				
Wmo verstrekkingen	De Wmo verstrekingen betreffen een open einde regeling. De verstrekking van woonvoorziening, rolstoelen, huishoudelijke hulp, vervoermiddelen, worden jaarlijks geraamd op basis van de uitgaven van achterliggende jaren. In enig jaar kunnen de lasten echter de begrote bedragen overschrijden, zonder dat de gemeente dit kan beïnvloeden.	Inzetten op verdere vraag-gestuurde gesprekken met de klant waarbij de kracht van de omgeving optimaal benut wordt. Adequate monitoring ontwikkeling van de aanvragen en afgegeven beschikkingen.	2 * 4	€ 54.000	
Programma 8: Bouwen, wonen, milieu en duurzaamheid					
Planschade	Het risico van planschade is momenteel beperkt. Vooraf wordt op basis van een inschatting bepaald wat de eventueel mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient verdisconteerd te worden in bijv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor. In Laren valt hierbij momenteel te denken aan ontwikkelingen rond een tankstation.	Voor ieder particulier initiatief zal een anterieure overeenkomst worden afgesloten waarin in ieder geval de kosten voor evt. planschade zijn opgenomen voor rekening van de initiatiefnemer. Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. Deze inschatting van schade zal in de aankoopprijs van de grond opgenomen moeten worden.	1 * 5		€ 100.000
Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van "binnenstedelijke locaties" is er kans op het aantreffen van bodemverontreiniging. Daarnaast geeft het stroomgebied van de Gooiergracht extra risico's. In het buitengebied /bos wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort van gevaarlijke stoffen. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteit kaart moeten up-to-date zijn Afstemming met betrokkenen over de afhandeling van de verontreiniging van de gronden en Gooiergracht vanuit de GR GVE. Door Waterschap AGV wordt verontreiniging	1 * 4	€ 18.000	€ 18.000

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
Ontwikkeling Crailo noord/zuid ** -zie specifieke toelichting onder staat	Door gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren (10% aandeel) zijn de genoemde locaties van de provincie Noord Holland overgenomen om deze te ontwikkelen.	ter hand genomen. Inrichten goed projectmanagement. Strakke ontwikkelen verkoopplanning opstellen.			
Programma Algemene dekkingsmiddelen					
Garanties Sociale woningbouw	Na de overdracht van het gemeentelijk woningbedrijf aan de aan de plaatselijke woningbouwverenigingen zijn ook leningen onder dit woningbezit overgenomen door de WbV's. Deze leningen heeft de gemeente Laren voor 100% als 2e achtervang geborgd. Het betreft, inclusief nieuw aangegane waarborgen een bedrag van circa € 17,4 mln.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting. Risico is als klein aan te merken, 1e achtervang is bij Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met een vermogen van 80 miljard.	3 * 3		€ 50.000
Algemene Uitkering uit gemeentefonds	De exacte hoogte van de algemene uitkering (AU) wordt pas na afsluiten van het rekeningjaar bekend. Dit houdt in dat wij altijd met ramingen moeten werken, hetgeen inherent een risico inhoudt. Zelfs tussen opeenvolgende officiële bekendmakingen doen zich grote fluctuaties voor zoals nu gezien in meicirculaire 2018 vs. 2019.	Bewaking en actualisatie van de parameters die de hoogte van de algemene uitkering bepalen. Berichtgeving uit Den Haag over de ontwikkelingen rond het gemeentefonds nauwlettend volgen.	2 * 5	€ 300.000	
Programma Overhead					
Aansprakelijkheid	Het bestuur wordt aansprakelijk gesteld voor schade die ontstaat ten gevolge van nalatigheid in de uitvoering van haar publieke taak. Dit kan op verschillende terreinen zich voordoen.	Goede bedrijfsvoering en goede inspectie. Mediation. Goede communicatie aan de voorkant. Aansprakelijkheidsverzekering	1 * 5		€ 100.000
Werkapparaat BEL Combinatie	De kosten van de BEL Combinatie zijn hoog vanwege veel inhuur en ziektevervangning. Daarnaast heeft BEL zelve géén eigen reserves meer om tekorten op te kunnen vangen.	Monitoring d.m.v. voortgangsrapportages Extra aandacht voor inhuur en ziekteverzuim	2 * 5	€ 300.000	€ 300.000
Belastingen	Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, BCF Loonheffing (WKR)	Door P&C (btw) en P&O (Loonheffing) goed volgen van	2 * 4		€ 54.000

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico score	Financieel effect	
				Structureel	Incidenteel
	etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus. Gelet op de steeds wijzigende regels kan de gemeente een naheffing opgelegd krijgen (incl. boete).	wijzigingen in de belastingregels. ⁹ Afstemmen met belastingdienst over het t.z.t. eventueel regelen van "horizontaal toezicht" o.b.v. met hen te maken afspraken. Opstellen "Taxframework"			
Totaal risico's				€ 1.820.733	€ 2.368.569

** Specifieke toelichting risico's gebiedsontwikkeling Crailo Noord en Zuid door GEM Crailo BV:

Ontwikkeling Crailo door GEM Crailo B.V.

Programma: 8 (Bouwen en Wonen)

Bedrag: p.m.

Kans: p.m.

De gemeente Laren heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Hilversum de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en klein winstgevend resultaat). De gemeente Laren is voor 10% aandeelhouder in de uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo BV (Hilversum en Gooise Meren ieder 45%).

De gronden en opstallen in het plangebied zijn nog in eigendom van de gemeenten, waarbij in *de Akte van toetreding* volmacht is verleend aan GEM Crailo BV voor wat betreft beheer en onderhoud. De gemeente Laren staat voor 10% (2 mln.) borg voor de door GEM Crailo BV bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Risico's

1. Strikt genomen beperkt het Larense risico zich tot de deelneming in de BV (10%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) *de intergemeentelijke grondexploitatie*, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo BV terzake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de governance structuur.
 - a. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van *het Jaarplan 2019* vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 mln. en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 mln.
 - b. In *de intergemeentelijke grondexploitatie* is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo BV beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's.
In 2019 laat GEM Crailo BV een bredere en diepere risico-analyse uitvoeren op basis van de zogenaamde RISMAN-methode. Onderwerpen en invalshoeken, die hierin onder meer geraakt worden, zijn technisch/fysiek, (project-)organisatorisch, planologisch/milieu-technisch, politiek/bestuurlijk, juridisch/contractueel, financieel/(plan-)economisch en maatschappelijk (incl. stakeholders) van aard.
De uitkomsten van deze bredere en diepere risico-analyse zullen verwerkt worden in de eind 2019 te actualiseren grondexploitatie en, indien van toepassing, in de opzet van de governance.
 - c. De governance-structuur van GEM Crailo BV is v.w.b. de opzet in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo BV en de planontwikkeling en –uitvoering verkeren. De accountant van GEM Crailo BV heeft dit op 3 juni 2019 bevestigd in zijn rapport *Bevindingen opzet interne beheersorganisatie*. Bestaan en werking van de governance-structuur dienen nog nader getoetst en van advies voorzien te worden door de accountant

van GEM Crailo BV. Hiertoe zal de directeur van GEM Crailo BV nog in 2019 opdracht geven.

2. Onverlet de risico's genoemd onder 1a t/m 1c melden wij het volgende:

a. Procuratiehouderschap

De gemeente Hilversum heeft in 2018 namens de participanten het procuratiehouderschap m.b.t. de gebiedsontwikkeling Crailo gevoerd in afwachting van het moment, dat GEM Crailo BV over eigen kredietfaciliteiten kon beschikken; hetgeen inmiddels het geval is. Terzake heeft de gemeente Hilversum zijn accountant verzocht een controle-verklaring op te stellen, welke verklaring de gemeente Hilversum op 8 juli 2019 heeft ontvangen. Verrekening m.b.t. het procuratiehouderschap tussen de gemeente Hilversum en GEM Crailo BV heeft inmiddels plaatsgevonden. Nakomende kosten vanuit voorgaande jaren kunnen zich niet voordoen nu deze verrekend zijn met Hilversum.

b. Fiscaal regime en grondrouting

Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitgeefbare (rode) gronden en niet uitgeefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW-compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo BV, projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger).

In 2019 en verder zal GEM Crailo BV met de stakeholders onderzoeken of het risiconiveau samenhangend met deze complexiteit verlaagd kan worden door sluitende afspraken over de wijze en het moment van grondoverdracht vast te stellen.

c. Beheer gemeentelijke gronden

Tot het moment van grondoverdracht van de gemeenten aan GEM Crailo BV zijn de gemeenten eigenaar van hun eigen kadastrale percelen gelegen binnen de gebiedsontwikkeling Crailo en drager van de aan dat eigendom verbonden risico's. In dit licht heeft GEM Crailo BV de algemene afspraken over tijdelijk beheer en onderhoud van deze gronden tot aan het moment van grondoverdracht nader gespecificeerd, zodat duidelijk is welke taken GEM Crailo BV uitvoert m.b.t. het tijdelijke beheer en onderhoud en welke taken dientengevolge bij de gemeenten resterend. De gemeenten kunnen, zo heeft GEM Crailo bevestigd, gemeentelijke lasten samenhangend met en voortvloeiend uit de bij de gemeente resterende taken, zoals bijvoorbeeld verzekeringspremies en belastingen, jaarlijks bij GEM Crailo BV declareren.

De risico's (en beheersmaatregelen) vermeldt onder de punten 2a t/m 2c kunnen niet nader gekwantificeerd worden in termen van *kans* maal *impact*. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo BV als PM.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) bestaat uit de volgende onderdelen:

Nr	Post	Bedrag
1	Onroerende Zaakbelasting (onbenutte belastingcapaciteit)	€ 2.718.000
2	Rioolrechten	€ 0
3	Afvalstoffenheffing	€ 0
4	Leges en andere heffingen	€ 0
5	Onvoorzien	€ 45.000
Totaal structureel weerstandsvermogen		€ 2.763.000

Toelichting

1. Onroerende Zaakbelasting

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale

belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogenaamde artikel 12-beleid. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een “redelijk peil eigen heffingen”, willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun. De actuele normen voor dit artikel 12-beleid staan steeds in de circulaire Gemeentefonds Voor het jaar 2019 is dit percentage berekend op 0,1905%.

Categorie	Rekentarieven OZB	Gemiddeld tarief OZB Laren
Eigenaren woning	0,1905	0,1160

Het verschil van 0,0745 afgezet tegen de totale waarde van de woningen en niet-woningen ten bedrage van € 3.647.915.000,= geeft een onbenutte capaciteit in 2019 van € 2.718.000,=. Theoretisch biedt dit ruimte voor een extra tariefsverhoging.

Ultimo 2018 is van dezelfde uitgangspunten uitgegaan.

2. Rioolrechten

De heffing rioolrechten is op basis van 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

3. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is nagenoeg 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

4. Leges en andere heffingen

De tarieven voor de bouwleges en overige legesheffingen geschieden op basis 100% kostendekkendheid.

5. Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien voor incidentele uitgaven ad € 45.000 opgenomen.

Er mag alleen van de post onvoorzien gebruik gemaakt worden als er sprake is van de drie O's;

Onvoorzienbaar, Onvermijdelijk en Onuitstelbaar

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag wat in de reservepositie vrij aanwendbaar is. In het onderstaande overzicht wordt de stand gegeven conform de jaarrekening 2018, met daaronder de toelichting daarop.

Nr.	Reserve	Stand 31/12/2018
1	Algemene reserve	€ 5.472.476
2	Bestemmingsreserves (niet geoormerkt)	€ 0
Totaal reserves		€ 5.472.476
3	Stille reserves	€ 8.324.167
Totaal incidenteel weerstandsvermogen		€ 13.796.643

Toelichting

1. Algemene reserve

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorzien uitgaven voortvloeiende uit:

- opkomende verplichtingen
- calamiteiten
- het opvangen van rekeningtekorten

Per 31 december 2018 bedraagt de stand van de algemene reserve: € 5.447.883,-.

2. Vrij besteedbare deel van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves nemen een bijzondere plaats in. De raad heeft de bestemming van deze reserves vastgelegd. In die zin kunnen de saldi niet zondermeer bij het beschikbare weerstandsvermogen worden opgeteld. Anderzijds is de raad bevoegd om de bestemming van reserves te wijzigen. Bij grote calamiteiten, waarbij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve niet toereikend is, kan de raad besluiten ook bestemmingsreserves anders in te zetten.

Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt voorgesteld alleen reserves mee te nemen die niet beklemd (vanwege rentetoerekening) of geormerkt zijn. Na besluitvorming jaarrekening 2016 zijn er geen reserves meer die hieraan voldoen.

3. Stille reserves

De stille reserves betreffen een aantal onroerende zaken die (voor een groot deel) zijn afgeschreven. Per object wordt de WOZ-waarde (peildatum 1 januari 2018), gecorrigeerd met aanwezige boekwaarden vermeld: Daarnaast zijn er enkele specifieke aanpassingen uitgevoerd:

Nr	Bezittingen gemeente Laren tbv Stille reserve Object	Boekwaarde 1-1-2019 €	WOZ-waarde 1-1-2018 €	Vershil = reserve €
1	Gemeenteboerderij nr 29 (oudheidskamer)	0	304.000	304.000
2	Sporthal "Klaas Bout hal"(excl. zwembad)	0	1.453.000	1.453.000
3	Ambtswoning	0	1.875.000	1.875.000
4	Gemeentehuis incl. deel renovatie	2.438.397	2.586.000	147.603
5	Stalling/kantoor Rollybus (Gr.Gerritsweg 2a)	0	42.000	42.000
6	Kinderdagopvangverblijf Humanitas	65.449	259.000	193.551
7	Hertenkamp (inclusief schuur)	0	92.000	92.000
8	Aula begraafplaats	264	135.000	134.736
9	Gemeentetoren Naarderstraat	0	25.000	25.000
10	Museum Hofland	0	548.968	548.968
Totaal stille reserves verkooptermijn > 1jaar		2.504.110	7.319.968	4.815.858
11	Gemeenteboerderij nr 27 (boerderij)	0	477.000	477.000
12	Brandweerkazerne (G.Gerritsweg 2)	0	1.453.000	1.453.000
13	Huurwoningen brandweer (4, 4a 4b 4c)	370.588	1.158.000	787.412
14	Kerklaan 1 (monumentale woning)	297.616	897.000	599.384
15	Grond Gooiergracht (Eemnes)	33.630	669.000	635.370
16	Diverse (Engh)gronden	0	14.000	14.000
17	Volkstuinencomplex 2e Ruitersweg	0	130.000	130.000
18	Overige grondposities grondadministratie (deels) ***	278.550	1.622.000	1.343.450
19	Politiepost nw in BRW-kazerne	139.750	217.201	77.451
20	Grond ligweide vm zwembad de Biezem	0	1.599.300	1.599.300
Totaal verkooptermijn < 1jaar		1.120.134	8.236.501	7.116.367
Getaxeerde kunstbezittingen ult. 2017 gemeente Laren				1.207.800
Totaal stille reserves verkooptermijn < 1jaar		1.120.134	8.236.501	8.324.167
Totaal Stille Reserves gemeente Laren		3.624.244	15.556.469	13.140.025
18 Overige grondposities grondadministratie (deels) *** - Betreft diverse percelen alsmede kadastrale nummers in Eemnes (niet Gooiergracht): gelegen aan de Zuid ervenweg (benoemd als grasland) 112.385 M ² (p/mtr € 5,32) gelegen aan de geerenweg (benoemd als grasland) 20.034 M ² (p/mtr € 5,32) parkeerterrein gelegen aan de Hein Keverweg 1				

Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen

Overzicht beschikbare weerstandsvermogen	Structureel	Incidenteel
Geïntariseerde risico's	€ 1,8 mln	€ 2,4 mln
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 2,7 mln	€ 13,8 mln
Saldo	++ € 0,9 mln	++ € 11,4 mln

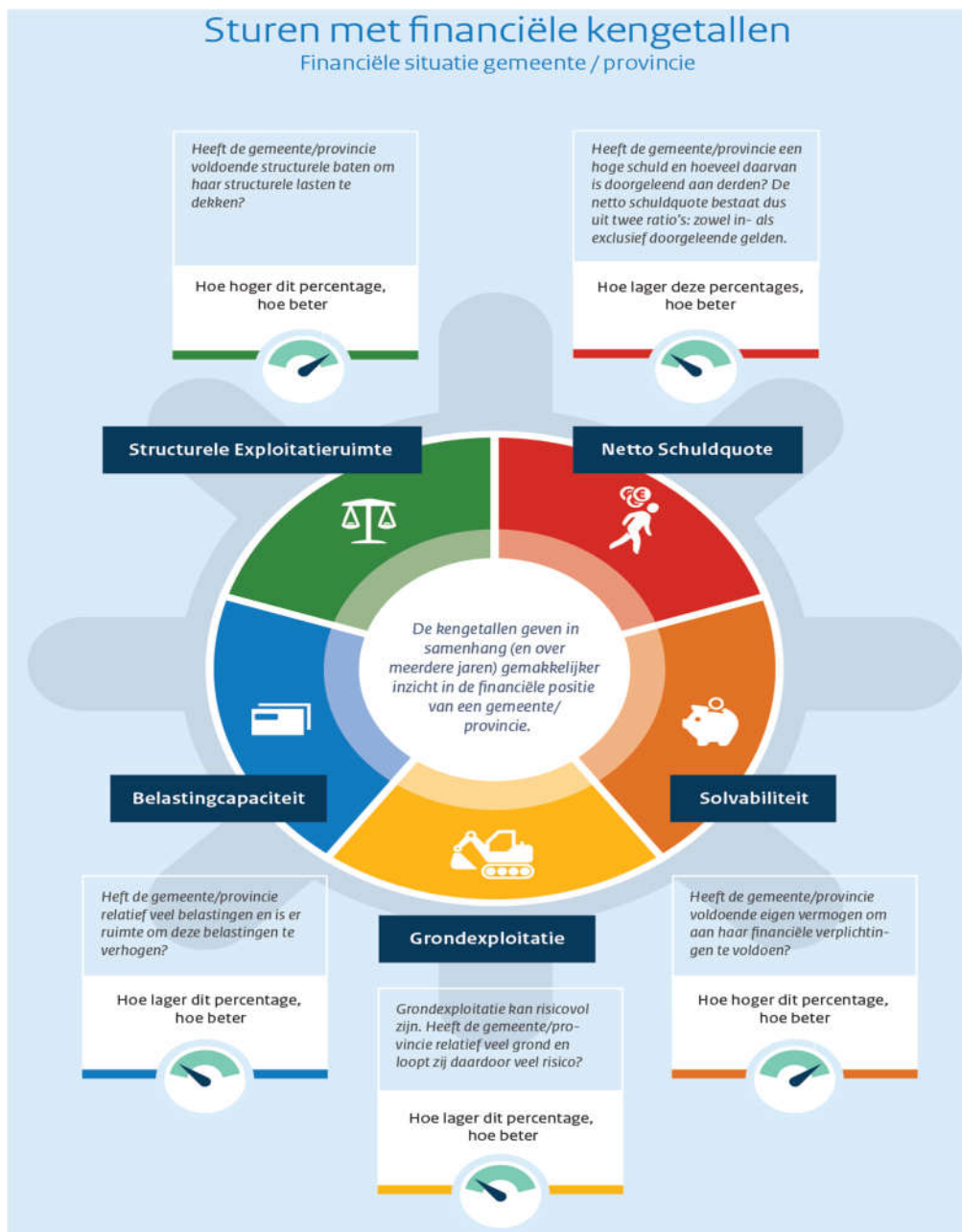
De ratio kan met betrekking tot de incidentele posten als volgt berekend worden:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{Ratio weerstandsvermogen}}{\text{Ratio weerstandsvermogen}} = \frac{€ 13,8 \text{ mln}}{€ 2,4 \text{ mln}} = 5,8.$$

De norm is vastgesteld boven de 2 . De feitelijke uitkomst is daarmee boven de norm.

Financiële kengetallen en duiding

Kengetallen	Realisatie 2018	Begr. 2019 v. wijziging	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1 Netto schuldquote	134,9%	86,2%	132,5%	140,0%	145,7%	157,6%
2 Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	102,6%	55,3%	102,7%	111,5%	118,6%	130,7%
3 Solvabiliteitsratio	18,3%	21,4%	17,3%	16,0%	15,2%	14,4%
4 Grondexploitatie	37,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5 Structurele exploitatieruimte	15,1%	1,8%	0,6%	0,0%	0,6%	1,7%
6 Belastingcapaciteit	155,7%	146,1%	159,0%	159,0%	159,0%	159,0%

Toelichting financiële kengetallen

Financiële kengetallen

Naar aanleiding van de vernieuwing van de verslaggevingsregels zijn gemeenten vanaf 2015 verplicht om een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen in de paragraaf weerstandsvermogen. In bovenstaand overzicht zijn de vijf kengetallen opgenomen voor de begroting 2020.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de verhouding van de netto schuld ten opzichte van de totale baten (exclusief mutatie reserves). In het algemeen ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Een netto schuldquote van tussen de 100% en 130% is hoog en wanneer de netto schuldquote boven de 130% uitkomt bevindt een gemeente zich in de gevarenzone. Voor de gemeente Laren ligt de netto schuldquote in 2020 boven de 90%. Het meerjarenperspectief laat een stijgende negatieve schuldquote zien. De sterke stijging van de netto schuldquote wordt voornamelijk veroorzaakt door nog af sluiten geldleningen (vreemd vermogen). Denk hierbij aan het Larense aandeel in ten aanzien van de aankoop terrein Crailo (Larens deel € 8.617.384) en de geplande investeringen ten aanzien van het GRP/ project wateroverlast (jaarlijkse investeringen ad. € 2.100.000 in jaren 2020, 2021, 2022 en 2023). Dit betekent dat Laren de door VNG geadviseerde maximum norm van 130% overschrijd.

Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen bedraagt 102,7% voor de begroting 2020. Ook bij dit kengetallen laat het meerjarenperspectief een stijgende schuldquote zien.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit is het percentage van het vermogen dat uit eigen vermogen bestaat. Deze ratio geeft een goed beeld van de mate waarin bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen of vreemd vermogen. De norm voor de solvabiliteit ligt doorgaans tussen de 25% en 40%. De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 17,3% in 2020 en op de termijn blijft deze stabiel. In 2019 was dat nog 21,4%. De solvabiliteit neemt dus af. Op de langere termijn wordt verwacht dat de solvabiliteit alleen nog maar verder toeneemt. Deze afname wordt veroorzaakt door de toename van de totale passiva.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Omdat in de begroting geen grondexploitaties zijn opgenomen bedraagt dit ratio voor alle jaarschijven 0%.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatie ruimte van 0,6% in 2020 geeft aan dat de structurele baten van de gemeente Laren niet allemaal vastliggen in structurele lasten. De meerjarige exploitatieruimte laat een lichte stijging zien over de meerjarenramingen met een kleine uitschieter in 2023.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB-belasting op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden en de afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden. De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit de belastingcapaciteit van Laren 159,0% bedraagt in 2019. De woonlasten liggen in de gemeente Laren dus 59,0% hoger dan het landelijk gemiddelde.